

**Задания олимпиады
по предмету «Язык саха как государственный»
Республиканский этап. 2023-2024уч/г.
Финал. 8 класс**

I. Понимание устной речи. Суть задания заключается в полном понимании текста и улавливании смысла. В конце текста даются 5 вопросов по содержанию текста. Максимальный балл –10. Уччуотал аахпытын кэnnэ ыйытыктарга суругунан эппиэттээ.

Ыйытыктар (вопросы):

1. Хотой тас дьүһүнэ хайдабый?
2. Хотой оҕото кыһырдабына эбэтэр үөрдэбинэ хайдах буоларый?
3. Хотой тугунан аһылыктанарый?
4. Ийэтэ оҕотугар (хотойго) хайдах кыһалларый?
5. Кэпсээни истэн баран тугу өйдөөтүң?

II. Лексико – грамматический тест и тестовые задания. За каждый правильный ответ- 5 баллов. Максимальный балл за данное задание – 50.

1) Вставьте пропущенную букву. Сөптөөх буукубанан ситэр.

Чара...а манан хаты...нар,

Хаарга батыллан, нукт...ллар,

Им-дьим куустуһан тура...ар,

Түһ...н сайыны суохтууллар.

2) Составьте слова(имя сущ.) с исконно якутскими звуками(5слов). Подчеркните. Дьин сахалыы 5 дорҕоону туттан 5 тылы толкуйдаа. Аннынан тарт.

3) Подчеркните главные члены предложения. Туһааны уонна кэпсиирэни аннынан тарт.

Мастар мас сабынньахтарын кэтэnnэр хамсаабакка таалан тураллар.

Сарсыарда ийэ бултуу барарыгар мутукка олорон хаалар.

4) Укажите части речи. Санга чаастары таба ый.

1) Күн-дьыл ----- а) солбуйар аат

2) Суруйар -----б) сыһыат

3) Араас, эгэлгэ-----в) аат тыл

4) Кинилиин-----г) туохтуур

5) Түргэнник -----д) дабааһын аат

5) Поставьте существительное в форме единственного и множественного числа. Аат тылы биир уонна элбэх ахсаанна уларыт.

Кустар, хаастар, туруйалар уонна кыра көтөрдөр итии дойдуларга күрэннилэр. Кырса уйатыгар тугу барытын таһар.

6) Образуйте имя числительное. Ахсаан ааты үөскэт.

200; 2020; 2.000.000; 20-30; 2,5.

7) Образуйте антонимы. Онтуоньуму үөскэт.

Бөҕө, тубус, ыраас, тон, дагдай.

8) Образуйте синонимы. Синиэньими үөскэт.

Атас, аһыныгас, сииктээх, түргэн, ураты.

9) Дополните пословицы. Өс хоһооннору ситэр.

Саһа доҕор... урукку доҕор ордук. Ким доҕор..... ол дьоллоох. Ким үлэлиир, ол .... Сүрүбэ суох ... сүбэлээх. Күн сири сырдатар, ... киһини.

10) Переведите. Тылбаастаа.

Теленок, щенок, олененок, бык, кобыла.

III. Понимание письменной речи .

1. Прочитайте текст. Ответьте на вопросы письменно. Тиэкиһи көрөн олон соруудаҕы толор. Максимальный балл – 10 баллов.

ТУРТАС (косуля)

Күһүн, балаһан ыйын саһаланыыта этэ. Мин аһабын кытта мотоциклынан ынах көрдүү барбыппыт. Үс алааһы кэрийэн баран, биир киэн бааһына кытытынан айаннаан истибит. Арай мин тыа диэки хайыспытым, саһа төрөөбүт ньирэй курдук саһ-саһархай туртас биһиги диэки көрөн турар эбит. Уп-уһун атахтаах, кип-киэн харахтаах, далаһар кулгаахтаах. Аһам эмие көрөн, мотоциклын тохотто. Туртас, дьиибэргээбит курдук турбахтыы түһэн баран, тыа диэки чэпчэки баһайытык ыстангалыы турда. Мин туртаһы маннайгы көрүүм буолан, олус астына санаатым. Оһолоор, ойуур-тыа маанылаах оһотун хаһан да куттаабат буолун.

• ЗАДАНИЯ (СОРУДАХТАР):

1. Тиэкистэн нууччаттан киирбит тылары уһул. Выпишите из текста заимствованные слова из русского языка.
2. Тиэкистэн 1 сирэйгэ, 1 ахсаанна, билинни кэмнэ турар туохтууру бул. Найдите и выпишите глагол в 1-м лице единственного числа, настоящего времени.
3. 4 тардыылаах аат тылы булан суруй. Найдите и выпишите из текста притяжательные имена существительные. (4 слова).

4. Туртас ойуулааһынын булан уһул. Спишите из текста описание косули.
5. Этиини чилиэнинэн ырыт, аннынан тарт. Разбор по членам предложения. *Мин аҕабын кытта мотоциклынан ынах көрдүү барбыппыт.*

IV. Письменная речь.

1. Переведите текст на якутский язык. Тиэкиһи тылбаастаа. (10б.)

Мне попала соринка в глаз. Пока я её вынимал, в другой глаз ещё попала соринка. Тогда я заметил, что ветер несет на меня опилки, и они тут же ложатся дорожкой в направлении ветра. Значит, в той стороне, откуда был ветер, кто-то работал над сухим деревом.

Я пошел на ветер по этой белой дорожке опилок и скоро увидел, что это две самые маленькие синицы, гайки, — сизые, с черными полосками на белых пухленьких щечках, — работали носами по сухому дереву и добывали себе насекомых в гнилой древесине.

Работа шла так бойко, что птички на моих глазах все глубже и глубже уходили в дерево. Я терпеливо смотрел на них в бинокль, пока, наконец, от одной гаечки на виду остался лишь хвостик. Тогда я тихонечко зашел с другой стороны, подкрался и то место, где торчит хвостик, покрыл ладонью.

V. Составление текста. Составление текста на якутском языке. Максимальный балл-10б. (7-10 предложений).

Тема «Мое хобби» («Сөбүлүүр дьарыгым»).